

III vaatus

Pariis. Kaks aastat hiljem kohtame siin Manoni, Pousette'i, Javotte'i, Rosette'i, Guillot'd, Lescaut'd, Bretignyd. Tänu viimasele on Manonist saanud suurilmadaam. Krahv Des Grieux'lt saab Manon teada, et ševaljee Des Grieux on St. Sulpice'i vaimulik seminaris.

Bretigny ei kutsunud Manonile esinema Pariisi Ooperi balletitruppi, pidades seda liiga kulukaks. Nüüd teeb seda Guillot, lootes nii võita Manoni poolehoidu. Manon ei taha aga enam etenudusest kuuldagi, vaid läheb St. Sulpice'i seminari, olles veendunud, et Des Grieux pole teda unustanud.

2. pilt

St. Sulpice. Ševaljee Des Grieux on pidanud hiilgava väitluse. Isa püüab teda veenda valitud teest loobuma, kuid asjata. Des Grieux püüab Manoni unustada. Kuid Manon tuleb seminari. Des Grieux ei suuda Manoni palavatele palvetele kuigi kaua vastu panna ning nad lahkuvad koos.

Vaheaeg

IV vaatus

Mängupõrgu Transilvaania lossis. Siin on Lescaut, Guillot, Pousette, Javotte, Rosette. Saabuvad Manon ja Des Grieux. Manon ja Lescaut õhutavad vastupuiklevat ševaljeed mängima, raha on otsakorral. Des Grieux võidab Guillot'd, kes aga maksab alatult kätte, süüdistades Manoni ja Des Grieux'd valemängus ja varguses. Saabub politsei, samal ajal ka krahv Des Grieux. Manon ja Des Grieux vahistatakse.

V vaatus

Tänu isale on ševaljee Des Grieux vanglast vabanenud. Manoni ootab aga maalt väljasaatmine. Teel Le Havre'i ostavad Des Grieux ja Lescaut vangivalvuri ära ja vabastavad Manoni. Kuid Manoni jõud on murtud ja ta sureb Des Grieux' kätel.

“MANON” on kahe noore tragöödia.

Samal ajal on see pilt võimsatest muutustest Prantsusmaa ühiskonnas Louis XIV seisakuaja järel. Raha ja naudinguid viljeldakse ahnelt, korvamaks aastate kaotust. Sahkerdamine ja hasartmängud tõrjuvad kõrvale auša töö selles sassiläinud ühiskonnas.

Oma õnne mõõdupuuks võtab noor Manon Lescaut moodsa hiilgava elu. Des Grieux mõistab elu väärtusena intensiivset tundeelu. Mõlema ellusuhtumine on egoistlik, ennastimetlev, amoraalne. Maailm on selleks, et neile anda, neil ei tarvitse midagi vastu anda.

Siiski, nende “õnnetu” armastus parandab veidi meie suhtumist neisse. Neis on midagi head, kuna nad hukuvad. Ehk ei ole nad küllalt tugevad, et vastu panna pealiskaudse elu armututele seadustele. Ehk oleks teistel aegadel kasvanud neist teistsugused inimesed. Ehk...

Massenet ooper ei ole abee Prévost' romaaniga (ega ka mitte Puccini ooperiga) sarnane Des Grieux tunnete baromeeter. Meie ees rulluvad lahti elu pöördekohad, asetatuna koloriitsesse miljösse. Neid kogeme kui moritaadilaulja jutustust, romantiseeritud ja liialdatut. Kas see kulgeb nii vaid autori tahtel? Kas Manon ohverdatakse sellepärast, et järgida looja printsiipi? Meile räägib see sõprusest, armastusest ja - surmast. Neist kolmest tasub kõnelda igal ajal ja igas olustikus.

Lavastaja

Helilooja Jules Emile Frederic MASSENET sündis 12. mail 1842 Montaud's. Esimesed muusikatunnid sai ta emalt. Pere oli sunnitud isa haiguse tõttu Pariisist lahkuma. Ahastuses, et ta peab eemal olema Pariisist, sealsetest sõpradest, teatri- ja muusikaelust, põgeneb noor Massenet kodunt ja astub Pariisi konservatooriumisse.

J. Massenet' klaveriõpingud on nii edukad, et ta saab 1859. aastal Pariisi konservatooriumi konkursil I preemia ja talle ennustatakse suurt tulevikku pianistina. Samal ajal alustab ta kompositsiooniõpinguid Ambroise Thomas' (1811-1896) juures, kes on samuti nimekas ooperihelilooja, tänapäevani mängitava ooperi "Mignon" autor. 1863. aastal saab Massenet suure Rooma preemia kantaadi "David Rizzio" eest. See tähendas õppimisvõimalust Itaalias, kus ta kohtus muu hulgas ka Ferenc Lisztiga. 1866. aastal naaseb Massenet Pariisi, aastatel 1867-1897 on ta Pariisi konservatooriumi kompositsiooniprofessor.

1867. aastal tuleb Pariisi Koomilises Ooperis lavale Massenet lavaminiatuur "Vanaema". Ooperid on tal kokku 25, millest edukamad "Manon" (1884), "Werther" (1886), "Thais" (1894), "Don Quijote" (1910). Massenet suri Pariisis 13. augustil 1912.

J. Massenet on prantsuse lüürilise ooperi esindaja. Tema oopereid iseloomustab suur meloodiaanne, ehk kohatine kaldumine melodramaatikasse. Seal puuduvad, nagu lüürilisele ooperile kohane, suured kangelased ja võimsad konfliktid. Oma helikeelelt on ta prantsuse impressionismi eelkäija. Küllap sellepärast hindas teda kõrgelt Claude Debussy.

Vahest kõige täpsemalt on Massenet'd iseloomustanud teine kuulus prantsuse helilooja Camille Saint-Saëns (1835-1921), öeldes: "Kergus, viljakus, mõistus, võlu, edukus! Nii võiks kokkuvõtlikult iseloomustada Massenet'd. Teda on süüdistatud

selles, et ta tuli vastu publiku maitsele. Ma arvan, õigem oleks väita, et publiku ja Massenet' maitse ühtisid imepäraselt. Teine süüdistus: pealiskaudsus. Ah, räägime keerutamata, ka Clodion, Fragonard, La Tour ja Marivaux (kuulsad nimed prantsuse kirjanduses ja kunstis) olid pealiskaudsed. Massenet'l oli anne, mida on võimatu kindlalt piiritleda, kuid mille publik ilmeksimatult ära tundis ja mis kindlustas talle edu isegi siis, kui helilooja ise teosele alla jäi. See anne peitus tema elutunnetuse täiuslikkuses."

ABEE PRÉVOST (Antoine Francois Prévost d'Exiles, 1697-1763) romaan "Manon Lescaut" ilmus esmakordselt 1731. aastal ning sai kohe "bestselleriks". Abee Prévost sai hariduse jesuiitide juures, kuid tema kirglik natuur tekitas alatihti pahandusi, sundides teda kiriku kütkest põgenema. Tema armuseiklused olid avalik kõneaine. Eesti keeles on "Manon Lescaut" ilmunud 1931. ja 1991. aastal.

Abee Prévost' "Manon Lescaut" jõudis muusikateatris lavale juba 1830. aastal Jacques Halévy balletina, esmaesituse koht Pariisi Suur Ooper. 1856. aastal esietendus Pariisi Koomilises Ooperis Francois Auberi ooper "Manon Lescaut". Sama teatri laval tuli 19. jaanuaril 1884 edukalt välja ka Massenet' "Manon". Miks just Koomilises Ooperis? Selleks ajaks oli see žanrimääratlus juba küllalt formaalseks muutunud. Kui ooperis olid kõnedialoogid ja rahvalikud massistseenid, siis oli tegemist koomilise ooperiga. Nii esietendus ka Bizet' "Carmen" üheksa aastat enne "Manoni" Koomilises Ooperis, mis oli kindlasti üheks "Carmeni" läbikukkumise põhjuseks. 1893. aastal esietendus Torinos Puccini ooper "Manon Lescaut", mis on Massenet' ooperist edukamgi olnud.

Lavastaja JUSSI TAPOLA (s. 1946) on olnud Soome Rahvusoperi lavastaja 1975. aastast, 1988. aastast peanäitejuht. Ta on õppinud Soome kõrgemas teatrikoolis lavastamist ja dramaturgiat ning Münchenis ooperilavastamist. Palju on J. Tapola lavastanud televisioonis. Ooperiteatris on ta lavale toonud Mozarti, Verdi ja Puccini kõrval ka XX sajandi teoseid, näiteks Hindemithi "Maalikunstnik Mathis", Prokofjevi "Duenja", Jánáceki "Makropulose lugu", Adamsi "Nixon Hiinas" jm. On lavastanud ka barokkoopereid: Monteverdi "Poppea kroonimine", Telemanni "Pimpinone" jmt. J. Massenet "Manon" Estonia Teatris on Jussi Tapola 50. lavastus muusikateatris.

Dirigent ARVO VOLMER (s. 1962) lõpetas Tallinna Konservatooriumi 1985. aastal koorijuhtimise erialal ja õppis seejärel sümfooniaorkestri dirigeerimist Leningradi konservatooriumis. Aastast 1988 juhatanud pidevalt ERSOt. Estonia Teatris on Arvo Volmer varem juhatanud Kálmáni operetti "Krahvinna Mariza", Eduard Tubina ooperit "Barbara von Tisenhusen", Händeli "Alcinat", Alo Põldmäe "Raeoperit", Tšaikovski balletti "Pähklipureja", balletiõhtut "Nostalgia".

Estonia Teatris on Massenet' "Manoni" varem kahel korral lavastatud. 1928. aastal oli dirigent Juhan Aavik, lavastaja Hanno Kompus, peaosilaulsid: Manon - Olga Torokoff-Tiedeberg ja Helmi Einer, Des Grieux - Karl Ots, Lescaut - Karl Viitol.

1959. aastal lavastas "Manoni" Udo Väljaots, dirigent oli Vallo Järvi, Manon - Veera Nelus ja Paula Padrik, Des Grieux Viktor Gurjev ja Enno Eesmaa, Lescaut Georg Ots ja Harald Kard.

Lavastusala juhataja JAAN MIKKEL

Dekoratsiooniala juhataja KÜLLI ROOT

Kostüümiala juhataja LEIDA TALLO

Kostüümid maalinud KRISTA SAAR

Jumestusala juhataja ANNE KASTEHEIN

Rekvisiidiala juhataja KARIN LINDMAA

Vanembutafor MARIS MERILO

Valgus TIIT URVIK ja HARMIN PANG

Pealavameister HEINO LILLIPUU

*Estonia Teater tänab
riigiettevõtet "Eesti Gaas" ja
rahvusvahelist firmat "T. E. Hantarex"*

Esikaanel: Illustratsioon "Manon Lescaut"
esmaväljaandele, 1731.

Kava koostanud MARE PÖLDMÄE
Kujundus HELJU TÜKSAMMEL

ABBÉ PRÉVOST